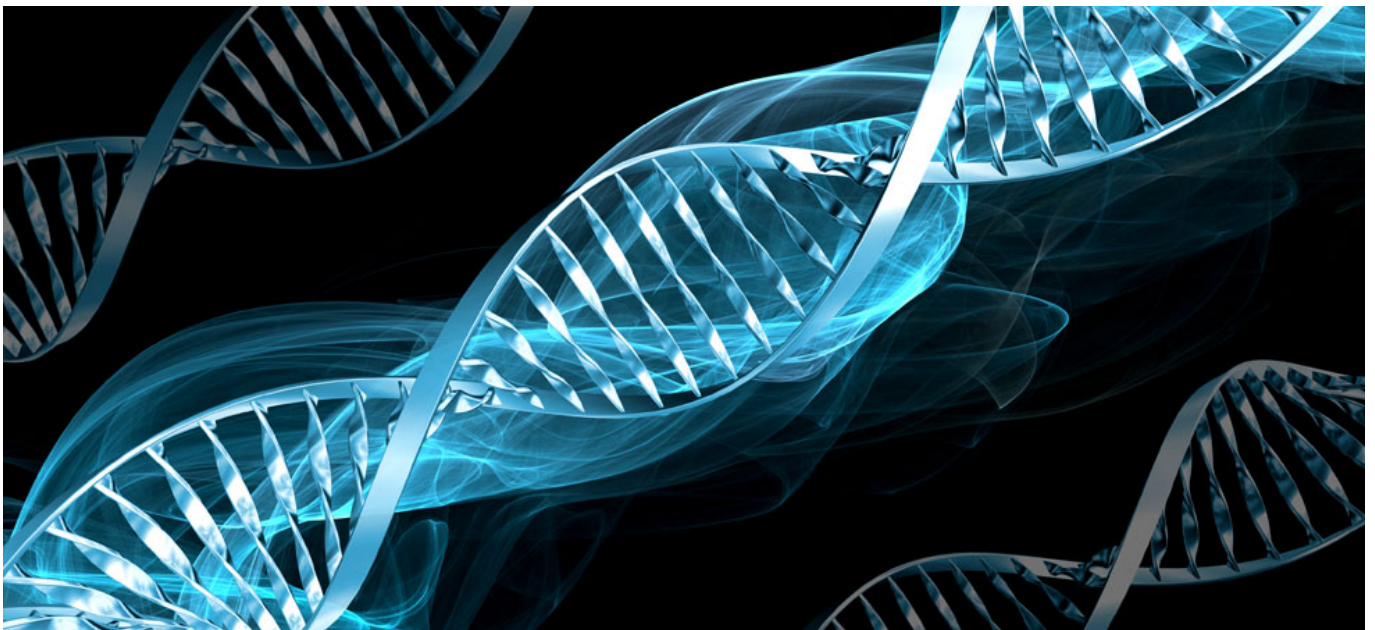
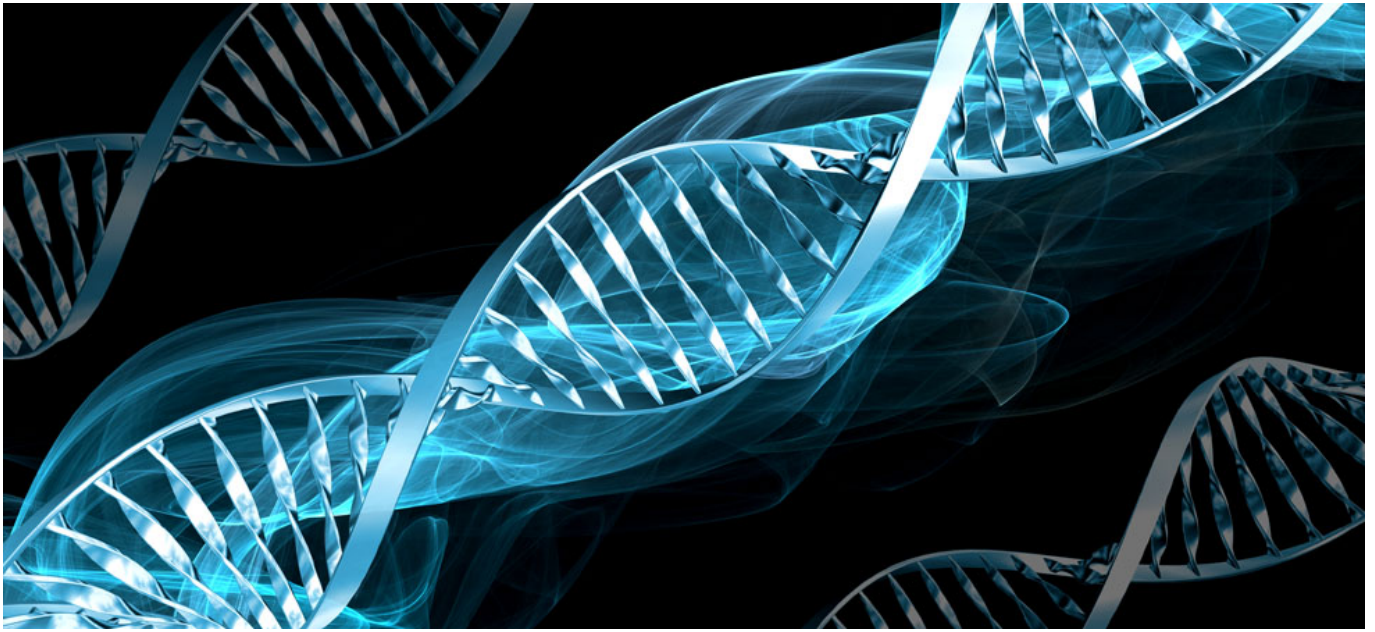

Βιοηθική: όταν η κοινωνία παλεύει με τα επιτεύγματά της

Ορθοδοξία / Βιοηθική

αρχιμ. Αλέξιος Σαμαρτζής, Γεωπόνος & Θεολόγος, Εκπαιδευτικός στο 1ο ΕΠΑΛ Λιβαδειάς

Ο όρος Βιοηθική όλο και περισσότερο ακούγεται τα τελευταία χρόνια για να καταδεικνύει την πάλη των κοινωνιών με τα επιτεύγματά τους. Η διείσδυση της τεχνολογίας στην ιατρική και η πρωτοφανής δυνατότητα παρέμβασης στα άδυτα των γενετικών μυστικών μας, μαζί με τις μεταφυσικού διαμετρήματος ελπίδες που

εγείρουν, γεννούν βαβελική αλαζονεία και φέρνουν τον άνθρωπο όσο ποτέ κοντά στον ρόλο του Θεού και όσο ποτέ μακριά από την ομοιότητα μαζί Του⁴. Είναι γνωστό ότι η Βιοηθική έκανε την εμφάνισή της τα τελευταία χρόνια, αρχικά στην Αμερική και στη συνέχεια στην Ευρώπη, προφανώς δε είναι προϊόν των νέων δεδομένων που έθεσε η ιατρική πρόοδος και οι έρευνες στον τομέα της βιολογίας⁵. Ο όρος Βιοηθική τέθηκε από τον Βάν Πότερ το 1971 προκειμένου να καθορισθεί ένας τομέας «ο οποίος θα μπορούσε να συνδυάζει τις βιολογικές γνώσεις με τις ανθρωπιστικές επιστήμες»⁶.

Η έναρξη της νέας πορείας της Βιοηθικής ως επιστήμης έγινε σε μια πόλη των δυτικών Ηνωμένων Πολιτειών, το Εσάϊλομαρ το 1974, όταν σε μία συνάντηση βιολόγων διαπιστώθηκε ότι με το ανασυνδυασμένο DNA και τις δυνατότητες της νέας τεχνολογίας οι επιστήμονες αποκτούσαν μία μορφή εξουσίας πάνω στην ζωή του ανθρώπου, με τον χειρισμό των γονιδίων. Εκεί τέθηκαν τα πρώτα ερωτήματα, όπως για παράδειγμα «ποιος αποφασίζει αν κάποιο πείραμα είναι ηθικά αποδεκτό, με ποια κριτήρια μπορεί να γίνει εφαρμογή μιάς ανακάλυψης, αν ο άνθρωπος έχει δικαίωμα να επεμβαίνει γενετικά στον ίδιο τον άνθρωπο»⁷.

Η Βιοηθική παρουσιάσθηκε για να αντιμετωπίσει την επανάσταση που έφερε η βιολογία και η σύγχρονη ιατρική τεχνολογία. Η ραγδαία ανάπτυξη αυτών των επιστημών με αποκορύφωμα στα επιτεύγματά τους την κλωνοποίηση και στους στόχους τους την αποκρυπτογράφηση και χαρτογράφηση του ανθρώπινου γονιδιώματος, συνιστά επανάσταση με εντυπωσιακές εξελίξεις και πρωτόγνωρες εφαρμογές στη ζωή του ανθρώπου και του φυσικού περιβάλλοντος. Γιατί σίγουρα η Βιοηθική είναι κάτι πολύ περισσότερο από ηθική της ιατρικής, αφού δεν περιορίζεται μόνο στο πλαίσιο των σχέσεων των γιατρών ή του νοσηλευτικού προσωπικού με τους ασθενείς ούτε αναφέρεται μόνο στις ηθικές υποχρεώσεις που απορρέουν από το επάγγελμά τους. Η Βιοηθική έχει σχέση με ένα πολύ ευρύτερο φάσμα επιστημών, που έχουν σχέση με τον άνθρωπο και φιλοδοξούν η κάθε μια από το πεδίο της έρευνας και της δικής της προοπτικής να βελτιώσουν την ποιότητα της ζωής του.

Η ετυμολογία του όρου Βιοηθική παραπέμπει στη σχέση της ηθικής με τη βιολογία και συγκεκριμένα με το βίο του ανθρώπου ως βιολογικής διαδικασίας. Αυτή η σχέση έχει ως αντικείμενο έρευνας και αναφέρεται πρωτίστως σε βιολογικές και βιοϊατρικές μεθόδους και πρακτικές, που αρχίζουν από τη σύλληψη και τελειώνουν με το θάνατό του. Όμως η Βιοηθική με την κυριολεξία του όρου περιλαμβάνει και όλα τα έμβια όντα, όπως επίσης και θέματα οικολογίας και προστασίας του περιβάλλοντος. Στη Βιοηθική εμπίπτουν τα γενετικά

τροποποιημένα ή μεταλλαγμένα φυτά και τρόφιμα⁸.

Η Βιοηθική ως επιστήμη μελετάει τρία βασικά πράγματα: 1) την αρχή της ζωής (εξωσωματική γονιμοποίηση, ομόλογη και ετερόλογη γονιμοποίηση, παρένθετη μητρότητα, προγεννητικός και προεμφυτευτικός έλεγχος, εμβρυική έρευνα, εκτρώσεις, κλωνοποίηση κ.ά.), 2) την παράταση της ζωής (αιμοκάθαρση, μεταμοσχεύσεις, βλαστοκύτταρα,...), 3) το τέλος της ζωής (ευθανασία, δωρεές σωματικών οργάνων ,...).

Η Βιοηθική καλείται να αντιμετωπίσει τους νέους ηθικούς προβληματισμούς, τους οποίους δημιούργησε και συνεχώς δημιουργεί η έρευνα στο χώρο της βιολογίας και της ιατρικής. Συνεπώς η Βιοηθική έχει την αποστολή να αξιολογήσει την τολμηρή πρόοδο και να δεί αν και σε ποιο βαθμό συμβιβάζεται με τις εν γένει παραδεκτές αξίες που διέπουν τη ζωή του ανθρώπου. Οι νέοι ορίζοντες που ανοίγονται με την επιστημονική έρευνα συνεπάγονται και νέες προοπτικές στις αξιολογήσεις και στην περί ζωής φιλοσοφία του ανθρώπου. Υπάρχουν δηλαδή ηθικές συνέπειες που συνοδεύουν την κατά ένα τρόπο ευγενή προσπάθεια του ανθρώπου να επεκτείνει τη γνώση του, να ευκολύνει τη ζωή και να ερευνήσει το χώρο της βιολογικής διαδικασίας⁹.

Τελικά, με την επιστήμη της Βιοηθικής, αναπτύσσεται ένας «βιοηθικός δυϊσμός», αφού επιχειρείται να γίνεται διάκριση μεταξύ καλού και κακού, βλαβερού και ωφέλιμου, τυπικού και παράτυπου¹⁰. Οπότε, αυτός ο «βιοηθικός δυϊσμός», προσπαθεί να αξιοποιήσει τα οφέλη των γενετικών και τεχνολογικών νεωτερισμών και να αποτρέψει τα καταστρεπτικά αποτελέσματα από την αλόγιστη χρήση αυτών των νέων επιτευγμάτων της βιοϊατρικής έρευνας και της βιοτεχνολογικής επανάστασης¹¹.

4 Μητρ. Μεσογαίας κ. Νικολάου, «Ελεύθεροι από το γονιδίωμα», εκδ. Σταμούλη, σ.15.

5 Βλ. Σκουτέρη Κων/νου, ομότιμου καθηγητού πανεπιστημίου Αθηνών, «Βιοηθική και το ήθος της Ορθοδοξίας».

6 Αλαχιώτη Σταμάτη, Καθ.Γενετικής, «Βιοηθική, αναφορά στους γενετικούς και τεχνολογικούς νεωτερισμούς», εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2004, σ.68.

7 Βλ. Μητρ. Ναυπάκτου Ιεροθέου, «Βιοηθική και Βιοθεολογία», εκδ, Ιεράς Μονής Γενεθλίου της Θεοτόκου, 2005, σ. 59.

8 Κεσελόπουλου Ανέστη Καθ. ΑΠΘ, «Θεολογική αποτίμηση και Ποιμαντική προσέγγιση στις προκλήσεις της βιοηθικής», περ.Πνευματική διακονία, τεύχος 10ο

9 Βλ. Σκουτέρη Κων/νου, ομότιμου καθηγητού πανεπιστημίου Αθηνών, «Βιοηθική και το ήθος της Ορθοδοξίας».

10 Αλαχιώτη Σταμάτη, Καθ.Γενετικής,«Βιοηθική, αναφορά στους γενετικούς και τεχνολογικούς νεωτερισμούς», εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2004,σ.72

11 Βλ. Μητρ. Ναυπάκτου Ιεροθέου, «Βιοηθική και Βιοθεολογία», εκδ, Ιεράς Μονής Γενεθλίου της Θεοτόκου, 2005, σ. 63.

Παρατήρηση: το παρόν άρθρο είναι το δεύτερο μέρος της εισήγησης του Αρχιμ. Αλέξιου Σαμαρτζή, Γεωπόνου και Θεολόγου, αναπληρωτή καθηγητή στο 1ο ΕΠΑΛ Λιβαδειάς, με τίτλο «Βιοηθική και Ορθόδοξη Θεολογία», στην Επιστημονική Ημερίδα «Φιλοσοφία, Φυσικές Επιστήμες, Βιοηθική», που διοργανώθηκε από τη Διεθνή Επιστημονική Εταιρία Αρχαίας Ελληνικής Φιλοσοφίας και την Ένωση Ελλήνων Φυσικών, στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, στις 12/11/2014.

<http://bit.ly/2IA3skW>